



Andrej Štular

FRAGILE

ZKŠT Žalec • Savinov likovni salon Žalec • 13. 3.–30. 4. 2025

Andrej Štular: FRAGILE

Razstavni cikel z naslovom Triptih, ki v letu 2025 v Savinovem likovnem salonu Žalec prinaša predstavitev treh sodobnih slovenskih umetnikov, se po razstavi Mihe Eriča nadaljuje s samostojno predstavitevijo v Kranju prebivajočega umetnika Andreja Štularja. Če je pričujoči razstavni cikel namenjen raziskovanju različnih medijev oziroma tehnik ter njihovega součinkovanja in oplajanja v posamičnih opusih izbranih umetnikov, se zdi izbira Andreja Štularja vsekakor več kot posrečena – gre namreč za izjemno vsestranskega ustvarjalca in samouka, ki ga je ravno zaradi doslednega križanja raznovrstnih izraznih medijev ter precej širokega polja delovanja tako rekoč nemogoče popredalčkati v takšno ali drugačno zvrstno kategorijo znotraj razvejanega polja sodobne vizualne umetnosti.

Ključna karakteristika Štularjevega ustvarjanja se skriva v specifičnem načinu avtorjeve produkcije umetniške stvarine – njegov ustvarjalni proces je prežet z zbiranjem in skrbnim selekcioniranjem raznovrstnega najdenega gradiva, vsakovrstnih zavrženih predmetov, odpadkov, odsluženih in dodobra pošvedranih stvari, prežetih z nespregledljivo patino časa. Praviloma, a ne nujno in vselej, gre za nabor (industrijsko) proizvedenih predmetov, ki so zaključili svoj življenjski cikel in postali odveč; ti najdeni predmeti, izvrženi iz hierarhije vrednosti oziroma uporabnosti, se ob ponovni uporabi vpisujejo v nove pomenske strukture, pri čemer se s pomočjo mešanja in premeščanja pomenov ter njihove osnovne funkcije prerodijo v posrednike specifične estetske in semantične vrednosti. V tehničnem smislu imamo pri Štularjevem delu opraviti s postopki, ki imajo vse od začetka prvih avantgardnih gibanj z začetka 20. stoletja scela legitimno pozicijo znotraj umetniškega ekosistema, s tem pa tudi bogato zgodovino: postopki kolaža, montaže in asemblaža, ki jih krona koncept t. i. ready made-a, se posamično ali v različnih kombinacijah dosledno pojavljajo v Štularjevem opusu in tako gradijo avtorjev pomensko bogat izrazni univerzum. Nema lokrat srečamo pri njegovem delu tudi uporabo umetne svetlobe, s katero



Nekdo je ubil komarja, 2021, 20,5 x 30 cm, tuš, letraset



Bežimo, svet se podira!, 2014, 25 x 25 cm, asemblaž

krepi dramatičnost mizanscen oziroma z njeno pomočjo gradi nove poetične momente in vsebinske ravni. Dejanje recikliranja postaja tako osrednji formalni naglas Štularjevega dela; recikliranje kot umetniški postopek predpostavlja, da se vrednost posamičnega predmeta v resnici nikoli povsem ne izniči in da lahko domala vsak predmet premore specifični umetniški potencial, v čemer lahko v končni konsekvenci prepoznamo svojevrstni blagovni fetišizem. Vse je vredno našega pogleda in v vsaki stvari lahko uzremo estetske kvalitete, domala povsod lahko odkrivamo meandre skritih pomenov in številnih aluzij na tukaj in zdaj.

Ob tem je za opus Andreja Štularja značilno tudi vztrajno in domiselno kombiniranje različnih ustvarjalnih postopkov oziroma medijev, pri čemer se ob najdeno ter izbrano vrinjajo tudi povsem avtorski dodatki oziroma najrazličnejše umetniške intervencije. Reciklirano oziroma z različnimi avtorskimi posegi obogateno gradivo tako ponovno vstopa v specifično hierarhično strukturo, s čimer mu je povrnjena nekoč izgubljen vrednost in pomen, ki pa ju mora gledalec zdaj motriti in presojati skozi prizmo predrugačenih pomenskih kontekstov, novih medsebojnih razmerij ter novih estetskih, posredno s tem pa tudi etičnih kvalitet. Izgubljena utilitarnost teh predmetov je nadomeščena s specifično avro umetniškega dela, podkrepljena z novo namembnostjo, v kateri se skrivajo različne sporočilne vrednosti. S sorodnim pristopom se srečujemo tudi pri Štularjevih likovnih stvaritvah, kot so denimo risbe ter ilustracije pa tudi stripi, kjer že izbira sredstev in materialov ter njihova premišljena izraba, vsakič podrejena specifičnemu razpoloženju oziroma štimungu, izdvajata avtorjevo večino kameleonskega preobražanja uporabljenih sredstev. Tako je Štularjev opus, pa naj si gre za tako raznorodne stvaritve, kot so denimo stripovska dela ali asemblaži, dosledno prežet s specifičnim in dobro prepoznavnim avtorskim slogovnim značajem, ki ga vseskozi zaznamujejo igrivi momenti naključnosti, slučajnosti, improvizacije in eksperimentiranja ... In če je Štularjevo delo že na formalni ravni zavrto v materialni svet, ki nas obdaja, lahko tudi na vsebinski ravni zaznavamo temu sorodno perspektivo, ki se manifestira na često hudomušnem ter ironičnem motrenju aktualnih družbenih problematik in vsakovrstnih deviantnostih vsakdanjega sveta, okitenih s svojevrstno poetičnostjo.

Razstava Andreja Štularja v Savinovem likovnem salonu Žalec ne skriva svojega preglednega značaja; vključuje namreč izjemno raznorodne stvaritve, med katerimi najstarejše segajo v prva leta po prelomu tisočletja. Razstava skuša z izborom del prikazati nadvse pisano umetniško

materijo in obsega najrazličnejše stvaritve, tako dvodimenzionalna dela na ploskovnih nosilcih kot tudi tista, ki se bočijo v prostor in pridobivajo značaj umetniškega ambienta oziroma prostorske instalacije. Razstavo že v predprostoru galerije uvaja postavitev z naslovom Projekt center za ... – gre za predelane televizijske in radijske sprejemnike, preobražene v miniaturna prizorišča poetičnih mizanscen, ki jih ob uporabi različnih svetlobnih virov naglašujejo predvsem pomenljivi citati modernistične poezije. Že ob tem uvodnem delu se pred gledalca razprostre izrazno bogastvo in sam značaj Štularjevega dela, ki se z enako intenzivnostjo nadaljuje skozi celotno razstavo. Tako nas denimo miniaturni kipci Državljanov, instalacija Polemike o Saturnu ali skulpturi z naslovom Moška in ženska figura ter manjši niz najdenih slik, opremljenih z avtorjevimi domiselnimi intervencijami, popeljejo v vznemirljivi svet asemblažev, kjer preplet najdenega in ustvarjenega tvori številne vizualne krokije, domiselne rebuse, ki nas nagovorijo s svojo odprto pomensko enigmatičnostjo. Še en nezanemarljiv vidik Štularjevega ustvarjanja je uporaba readymade postopka, kjer se izbrani najdeni predmet že sam po sebi razgalja v vsej svoj dovršenosti in kot tak ne potrebuje ničesar več: najčistejši primerek najdemo v delu z lakoničnim naslovom Jogi. Gre za nič drugega kot – jogi, prepleteno strukturo ogoljenega žičevja in vzmeti, ki jo je Štular brez kakršnih koli drugih umetniških posegov umestil pod snop svetlobe. Na prvi pogled povsem banalen, celo neznačajan predmet, odslužen rezultat skupka mehanskih postopkov, se zdaj v predruženem kontekstu levi v fascinanten objekt svojevrstne lepote.

Dela na papirju (najrazličnejši kolaži, digitalni tiski, knjižne ilustracije in stripi), ki na razstavi prav tako ne umanjajo in vsekakor smiselno zaokrožajo dani izbor, so praviloma nastali v t. i.



Moška figura, 2017, 130 x 135 x 75 cm, mešana tehnika

Tatič, serija Državljanji, 1999, 28 x 12,5 x 10 cm, glina, les, žica

mešani tehniki – gre za skupek različnih ustvarjalnih postopkov oziroma tehnik, kjer se, prav tako kot pri Štularjevih objektnih delih, vztrajno prepletajo prvine najdenega in ustvarjenega. Med temi najdemo številna manjša, tudi bolj intimno zaznamovana dela, katerih izbor kronajo kolažirane ilustracije iz avtorske monografije *Ostri ritmi*, posvečeni vizualni interpretaciji poezije Srečka Kosovela (Forum Ljubljana, zbirka O, 2021). Gre za pogosto abstraktna dela s primesmi figuralike, ki se vsakič znova prilagajajo značaju posamičnih Kosovelovih pesmi ter z likovnimi sredstvi ustvarjajo vizualni podaljšek oziroma interpretativno svobodno nadgradnjo Kosovelovih verzov. Stripi iz samostojnih avtorskih albumov, kot so denimo *Lustri* (Forum Ljubljana, 2000), *Kompost* (Forum Ljubljana in Muzeji radovljiške občine, 2008) in *Kronike* (Forum Ljubljana, 2015) gledalca uvedejo v svet, kjer je narativnost spričo narave medija dosti bolj izražena, a kljub temu ohranja svojevrstno odprtost, pomensko dvoumnost, ki odzvanja v lastni poetičnosti.

Umetniško snovanje Andreja Štularja tako brez kančka moraliziranja usmerja pogled in misel v ustroj sodobnega sveta oziroma življenja v njem, pri čemer ostaja dovolj prostora za razmah gledalčeve domišljije, s tem pa tudi za vselej nove interpretativne poudarke. Zdi se, da je Štularjevo izjemno raznovrstno delo vseskozi zaznamovano z ludistično igro, polno nenavadnih asociativnih zank in vsakovrstnih aluzij, nadrealističnih ter fantastičnih vložkov, ki z vztrajnim prepletanjem različnih izraznih sredstev na prepričljiv ter izredno domiseln način razširjajo področje likovnega oziroma estetskega univerzuma.

Matjaž Brulc



Križišče, 2021, 50 x 36 cm, fotografija

Andrej Štular (1967) vse od sredine osemdesetih let ustvarja na področju ilustracije, kiparstva, oblikovanja lutk in scenografije, stripa, slikarstva, fotografije in filma. Je član ljubljanskega kolektiva Strip Core in Lutkovnega gledališča Nebo. Leta 2000 je pri Stripburgerju oziroma Forumu Ljubljana izdal prvi samostojni stripovski album z naslovom *Lustri*, ki mu je sledilo še več (stripovskih) knjižnih izdaj: *Kompost*, *Živa sem!*, *Bežimo, svet se podira!*, *Kronike*, *Medved* in *Ostri ritmi*. Poleg izvedbe več odrskih projektov je v preteklih letih nastopil tudi na številnih mednarodnih festivalih stripa, ob tem pa predstavil več samostojnih razstavnih projektov in sodeloval na mnogih skupinskih razstavah. Za svoje delo je prejel več nagrad doma in v tujini, leta 2020 pa delovno štipendijo Ministrstva za kulturo RS. Živi in ustvarja v Kranju.



58 mm, 2018, 11 x 9 cm, kolaž



Razstavo je pripravil ZKŠT Zavod za kulturo, šport in turizem Žalec, Aškerčeva 9a, 3310 Žalec • www.zkst-zalec.si • 13. 3.–30. 4. 2025

Razstava sodi v cikel *TRIPTIH*: vizualne, pripovedne, teoretske, scenske in glasbene slojevitosti.

Kustosinja razstave: **Katerina Mirović**

Avtor spremnega besedila: **Matjaž Brulc**

Jezikovni pregled: **Nastija Močnik**

Oblikovanje in grafični prelom: **Jure Godler**

Tisk: **Tiskarna Silveco, d. o. o.**

Naklada: 100 kom

Leto izdaje: 2025

Na naslovnici: **Fragile**, 2001, 44 x 42 cm, mešana tehnika

Razstavo je podprla:



OBČINA ŽALEC